Seminář 3

Coaseho teorém a transakční náklady

Obsah

- · Coaseho teorém
- Transakční náklady
- Aplikace
- Kvíz

Proč je dobré chápat Coaseho teorém?

Table 19

Citations to the "Coase theorem" in Economics and Law Journals, 1960-2014

Years	Economics	Law
1960-1969	2	2
1970-1979	112	122
1980-1989	198	594
1990-1999	339	1089
2000-2009	367	1227
2010-2014	129	622
Total	1391	4860

Sources: Economics: dfr.jstor.org, accessed August 19, 2017; Law: heononline.org, accessed August 19, 2017.

Zdroj: Steven G. Medema. The coase theorem at sixty. Journal of Economic Literature, 2020. URL https://www.aeaweb.org/articles?id=10.1257/jel.20191060&&from=f.

Proč je dobré chápat Coaseho teorém?

TABLE I.

MOST-CITED LAW REVIEW ARTICLES OF ALL TIME COMPILED BY FRED R. SHAPIRO

- 1. 5157 R.H. Coase, The Problem of Social Cost, 3 J.L. & Econ. 1 (1960).
- 3678 Samuel D. Warren & Louis D. Brandeis, The Right to Privacy, 4 HARV. L. REV. 193 (1890).
- 3. 3138 O.W. Holmes, The Path of the Law, 10 HARV. L. REV. 457 (1897).
- 2771 Gerald Gunther, The Supreme Court, 1971 Term—Foreword: In Search of Evolving Doctrine on a Changing Court: A Model for a Newer Equal Protection, 86 HARV. L. Rev. 1 (1972).
- 2343 Herbert Wechsler, Toward Neutral Principles of Constitutional Law, 73 HARV. L. REV. 1 (1959).
- 1980 Guido Calabresi & A. Douglas Melamed, Property Rules, Liability Rules, and Inalienability: One View of the Cathedral, 85 HARV. L. REV. 1089 (1972).

Zdroj: Shapiro, F. R., & Pearse, M. (2012). The most-cited law review articles of all time. Michigan Law Review, 1483-1520.

Coaseho teorém – jednoduchý příklad

- Zemědělec má pole a vedle něj pastvinu.
- Krávy se občas zatoulají na pole a poškodí část úrody.
- Zisk z chovu krav a škoda na poli závisí na počtu krav.
- Jaký počet krav maximalizuje zemědělcův zisk? Je toto společensky optimální?

Počet krav	Zisk z chovu	Škoda na	Čistý zisk	
	krav	poli		
0	0	0		
1	4	1		
2	8	2		
3	12	4		
4	16	7		
5	19	12		

Coaseho teorém – jednoduchý příklad

- Hospodářství se rozdělilo mezi dvě osoby pastevce a farmáře.
- Vznikl konflikt.
- Vidíte tam negativní externality?
- Otázky:
 - Jaké řešení je nyní společensky efektivní?
 - Jak se toto liší od spojeného hospodářství?

Úkol 1

Jaký bude věcný výsledek (počet krav) v případě, kdy pastevec a farmář se nemohou domluvit a jsou zde **vysoké** transakční náklady pro následující 3 právní režimy.

- a) Nulová odpovědnost pastevce
- b) Náhrada škody
- c) Negatorní žaloba

Počet krav	Zisk	Škoda	Čistý zisk	
	pastevce	farmáře		
0	0	0		
1	4	1		
2	8	2		
3	12	4		
4	16	7		
5	19	12		

Úkol 1

Předpokládejte, že při řešení svého sporu pastevec a farmář mohou vyjednávat při **nulových** transakčních nákladech:

a) Pokud pastevec nenese odpovědnost za škodu a nemá povinnost zdržet se zásahů do farmářova pole, jaký bude počet krav? Jaké budou případné platby mezi farmářem a pastevcem a za co?

Počet krav	Zisk pastevce	Škoda farmáře	Mezní náklady	Mezní zisk farmáře
			pastevce	
0	0	0	_	_
1	4	1		
2	8	2		
3	12	4		
4	16	7		
5	19	12		

Úkol 1

b) Pokud pastevec nese odpovědnost za škodu, tj. musí zaplatit způsobenou škodu v plné výši, jaký bude počet krav? Jaké budou případné platby mezi farmářem a pastevcem?

Počet krav	Zisk	Škoda	
	pastevce	farmáře	
0	0	0	
1	4	1	
2	8	2	
3	12	4	
4	16	7	
5	19	12	

Úkol 1

c) Pokud se farmář může domoci negatorní žalobou, aby pastevec zcela zanechal zásahů do jeho pole, jaký bude počet krav? Jaké budou případné platby mezi farmářem a pastevcem a za co?

Počet krav	Zisk	Škoda	Mezní zisk	Mezní
	pastevce	farmáře	pastevce	náklady
				farmáře
0	0	0	-	_
1	4	1		
2	8	2		
3	12	4		
4	16	7		
5	19	12		

Úkol 1

d) Jaký počet krav je společensky optimální?

Počet krav	Zisk	Škoda farmáře	
	pastevce	farmáře	
0	0	0	
1	4	1	
2	8	2	
3	12	4	
4	16	7	
5	19	12	

Coaseho teorém

Pokud:

- Vlastnická či jiná práva jsou jednoznačně definována
- Strany mohou libovolně domluvit směnu práv
- Transakční náklady nulové (nebo dostatečně nízké)

Potom:

- Počáteční rozdělení práv nemá vliv na věcný výsledek
- Výsledek je společensky **efektivní**

Úkol 1- variace

Předpokládejte, že pastevec chová 5 krav. Pokud se nepřijmou žádná opatření na zamezení škody, zisk pastevce bude 19 a škoda farmáře 5. Škoda se dá zcela eliminovat dvěma způsoby:

- buď farmář postaví plot kolem svého pozemku, jeho náklady na stavbu plotu budou 2,
- nebo pastevec postaví plot kolem svého pozemku, jeho náklady budou 7.
- a) Seřaďte tři možné věcné výsledky (farmář postaví plot, pastevec postaví plot, nedělat nic) z hlediska společenské efektivnosti.

Úkol 1 - variace

- ... Pokud se nepřijmou žádná opatření na zamezení škody, zisk pastevce bude 19 a škoda farmáře 5. Škoda se dá zcela eliminovat dvěma způsoby:
- buď farmář postaví plot kolem svého pozemku, jeho náklady na stavbu plotu budou 2,
- nebo pastevec postaví plot kolem svého pozemku, jeho náklady budou 7.

Dále předpokládejte, že transakční náklady jsou nulové:

- b) Pokud se farmář může zdržovací žalobou domoci toho, aby pastevec postavil plot, jaký bude výsledek? Jaké budou případné platby mezi stranami?
- c) Pokud je pastevec povinen platit náhradu škody, jaký bude výsledek? Jaké budou případné platby mezi stranami?

Úkol 1 - variace

- ... Pokud se nepřijmou žádná opatření na zamezení škody, zisk pastevce bude 19 a škoda farmáře 5. Škoda se dá zcela eliminovat dvěma způsoby:
- buď farmář postaví plot kolem svého pozemku, jeho náklady na stavbu plotu budou 2,
- nebo pastevec postaví plot kolem svého pozemku, jeho náklady budou 7.

Ve zbytku příkladu předpokládejte, že transakční náklady jsou **vysoké** a strany nejsou schopny se dohodnout:

- d) Jaký bude výsledek v případě zdržovací žaloby? Je tento výsledek efektivní?
- e) Jaký bude výsledek v případě náhrady škody?

Úkol 1 - variace

Nulové TC –

- Výsledek je vždy efektivní (Coaseho teorém)
- Právní norma (= alokace práv) má vliv na redistribuci bohatství mezi stranami, ne na výsledek
- K dosažení efektivního výsledku je někdy třeba transakce mezi stranami (směna práv), kterou se odchýlí od počátečního rozdělení práv

Vysoké TC

- Výsledek efektivní být nemusí
- Náhrada škody nedává poškozenému motivaci přijmout vlastní opatření na snížení škody, byť tato mohou být efektivní

Transakční náklady

Dělení velkého majetku při rozvodu	?	Problém vydírání (hold-up)
Koupě velkého podílu v obchodní společnosti	?	Identifikace stran sporu
Získání souhlasu vlastníků navazujících pozemků k přivedení elektrické přípojky na váš pozemek přes jejich pozemky	?	Přímé náklady na vyjednávání a na uzavření smlouvy
Snaha univerzity získat finanční dary od absolventů	?	Bilaterální monopol
Vyjednávání s vlastníky domů v okolí letiště ohledně finančních kompenzací	?	Problém černého pasažéra (free-rider problem)
Koupě rodinné starožitnosti pro potřeby muzea	?	Asymetrické informace

Úkol 2 – Boomer v. Atlantic cement

Přečtěte si verdikt soudce odvolacího soudu v případu Boomer v Atlantic Cement Co. (učebnice Cooter and Ulen: Law and Economics, 6th edition, str. 170-171, https://scholarship.law.berkeley.edu/books/2/)

- a) Jaká je výše škody, kterou žalobcům způsobuje provoz cementárny?
- b) Jaké opatření je v krátkém období k dispozici k eliminaci škody? Jaké jsou jeho náklady?
- c) Jaké opatření může eliminovat škodu v dlouhém období?
- d) Dosavadní právní úprava, od níž se soud odklonil, v obdobných situacích ukládala škůdci povinnost zdržet se imisí. Jaké transakční náklady by vyvstaly, kdyby soud v soulad s přáním žalobců tuto povinnost uložil? Dosáhly by strany efektivního výsledku?

Úkol 2 – Boomer v. Atlantic cement

- e) Soud přiznal náhradu škody (damages). Jaká je v tomto kontextu ekonomická výhoda a nevýhoda náhrady škody? (Ve srovnání s dosavadní úpravou)
- f) Soud též řešil, zda přiznat jednorázovou náhradu škody (permanent damages odškodnění za všechny minulé a zároveň očekávané budoucí škody v rozsahu současných imisí; vlastníci pozemků již nemají právo požadovat náhradu škody za pokračující imise v budoucnu) nebo dočasnou (temporary damages odškodnění za minulé škody, a v případě pokračujících imisí v budoucnosti mohou poškození žádat další platby za dosud nekompenzované škody). Jaké jsou ekonomické výhody a nevýhody jednorázové náhrady? Jak tyto výhody a nevýhody závisí na očekávaném technickém pokroku v technologii výroby cementu?

Obecná doporučení pro optimální právní úpravu (legislativní či soudní)

 Nastavit právní normy tak, aby odstranily překážky v uzavírání dohod mezi stranami

Structure the law so as to remove the impediments to private agreements (Normative Coase Theorem)

2. Nastavit právní normy tak, minimalizovaly negativní důsledky překážek, které znemožnily uzavření dohod mezi stranami

Structure the law so as to minimize the harm caused by failures in private agreements (Normative Hobbes Theorem)

Úkol 3 - Transakční náklady

Když je obvodní soud chytřejší než odvolačka..

Společnost Císařský ostrov, s.r.o. si koupila pozemky (světe dív se) na Císařském ostrově. Část z nich býla pronajata, ale nájemcům nikdo neřekl, že došlo ke změně vlastníka - pronajímatele. A tak nájemné v dobré víře dál posilali tomu, s kým měli uzavřenu nájemní smlouvu.

Kupující logicky zažaloval prodávajícího a chtěl po něm, aby mu to nájemné vydal (jako bezdůvodné obohacení). Obvodní soud mu vyhověl.

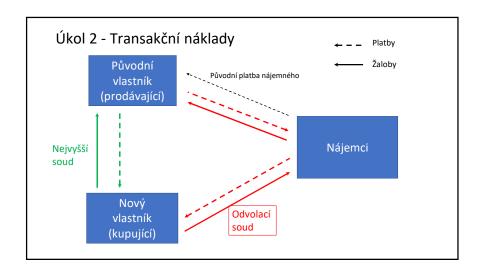
Městský soud v Praze však řekl - ne! Nemáte žalovat prodávajícího, ale ony nájemce. Ti vám mají platit nájemné od chvíle, kdy jste k pozemkům získalí vlastnícké právo. (A následně mají tito nájemci žalovat prodávajícího, aby jim již jednou zaplacené nájemné vrátil).

Nejvyští soud naštěstí vrátil všc do správných kolejí. K jeho odúvodnéní se sluší dodat, že je to obdobný případ jako postoupení pohledávky (§ 1882 odst. 1): "Dokud postupitel díužníka nevyrozumí, nebo dokud postupník postoupení pohledávky dlužníku neprokáže, může se dlužník své povinnosti zprostití tím, že spín postupiteli, nebo se a mín jinak vyrovná."

Blíže víz rozsudek NS ze dne 2. 4. 2019, sp. zn. 28 Cdo 270/2019 (https://lurl.cz/GMUTB).

p.s. přítom nejde o žádnou novinku, stačilo, aby na MS znali předchozí judikaturu NS, nebo četli komentář...

- a) Porovnejte pravidlo, které postuloval obvodní soud a následně potvrdil Nejvyšší soud, a pravidlo, které prosazoval odvolací soud, z hlediska transakčních nákladů dotčených stran při obdobných sporech v budoucnu. O jaké transakční náklady se jedná a která strana je nese?
- b) Jak se obě pravidla liší ve svých ekonomických důsledcích pro nájemce? (Tj. porovnejte transakční náklady, které nájemci nesou, a rizika, kterým jsou vystaveni.)

Efektivnost a soudní spory

• "My approach in judging a case is therefore not to worry initially about doctrine, precedent, and the other conventional materials of legal analysis, but instead to try to figure out the sensible solution to the problem or problems presented by the case. Once having found what I think is the sensible solution I ask whether it's blocked by an authoritative precedent of the Supreme Court or by some other ukase [act] that judges must obey. If it's not blocked (usually it's not—usually it can be got around by hook or by crook), I say fine—let's go with the commonsense solution."

Zdroj: Posner, R. A. (2017). The Federal Judiciary: Strengths and Weaknesses. Harvard University Press

Coaseho teorém ze života – farmář vs. pastevec

- V reálném světě se umí farmář a pastevec domluvit?
 - Výzkumy nezamítly Coaseho teorém
 - Vogel (1987) zkoumá odezvu farmářů a pastevců na změny zákonů odpovědnosti majitelů dobytka v Kalifornii
 - Článek ukazuje důležitost výše transakčních nákladů a poukazuje na důležitost přiřazeného právního pravidla k minimalizaci transakčních nákladů.
 - Hanley a Sumner (1995) zkoumají externalitu spojenou s jeleny ve Skotsku
 - Jeleni způsobují škody na stromech i na zemědělských plodinách.
 - Ovšem majitelé honiteb získávají z přítomnosti jelenů významný příjem.
 - Nedochází zde ovšem k vyjednávání, ale vznik správ , které sousední vlastníci půdy založili ke koordinaci správy jelenů. Důvod? Pravděpodobně TC spojené s kooperativním úsilím skupin pro správu jsou nižší než u dvoustranných jednáních majitelů pozemků.

Coaseho teorém ze života – rozvody

Manželství 1		Manželství 2	
Hodnoty			Hodnoty
Jiří	9	Jan	-13
Marie	-6	Tereza	10
Celkem 3		Celkem	-3

- Možné právní režimy rozvodu:
 Rozvod dohodou (obě strany souhlasí)
 Jednostranný rozvod (stačí pouze jedna strana)
- Při využití předpokladů a Coaseho teorému, jaký bude vliv jednotlivých režimů?

